

2024/2374

2024 10 10

EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJA (ES) 2024/2374

2024 m. balandžio 11 d.

su pastabomis, sudarančiomis neatskiriama sprendimo dėl Trečiosios bendro Europos dangaus oro eismo valdymo mokslinių tyrimų programos bendrosios įmonės 2022 finansinių metų biudžeto įvykdymo patvirtinimo dalį

EUROPOS PARLAMENTAS,

- atsižvelgdamas į savo sprendimą dėl Trečiosios bendro Europos dangaus oro eismo valdymo mokslinių tyrimų programos bendrosios įmonės 2022 finansinių metų biudžeto įvykdymo patvirtinimo,
 - atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 100 straipsnį ir V priedą,
 - atsižvelgdamas į Transporto ir turizmo komiteto nuomonę,
 - atsižvelgdamas į Biudžeto kontrolės komiteto pranešimą (A9-0094/2024),
- A. kadangi Briuselyje įsikūrusi Trečiosios bendro Europos dangaus oro eismo valdymo mokslinių tyrimų programos (SESAR 3) bendroji įmonė įsteigta 2021 m. lapkričio mėn. pagal programą „Europos horizontas“ laikotarpiui iki 2031 m. gruodžio 31 d. ⁽¹⁾; pažymi, kad SESAR 3 bendroji įmonė pakeitė 2007 m. vasario mėn. pagal Septintąją bendrąją mokslinių tyrimų programą aštuonerių metų laikotarpiui įsteigtą bendrąją įmonę SESAR ⁽²⁾ (SESAR 1) ir perėmė jos teises bei pareigas; 2014 m. birželio mėn. pastarosios veikimo terminas buvo pratęstas, kad bendroji įmonė SESAR galėtų iki 2024 m. gruodžio 31 d. toliau vykdyti veiklą pagal programą „Horizontas 2020“ ⁽³⁾;
- B. kadangi bendroji įmonė yra viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės pagrindu veikiantis subjektas, kurio paskirtis – Europoje plėtoti modernizuotą oro eismo valdymą (OEV) ir moksliniais tyrimais bei inovacijomis paspartinti Skaitmeninio Europos dangaus iniciatyvos įgyvendinimą; kadangi jos narės steigėjos yra Sąjunga, kuriai atstovauja Komisija, Europos saugios oro navigacijos organizacija (Eurokontrolė) ir daugiau kaip 50 organizacijų, veikiančių visoje aviacijos vertės grandinėje – pradedant oro uostais, visų kategorijų oro erdvės naudotojais, oro navigacijos paslaugų teikėjais, bepiločių orlaivių operatoriais ir paslaugų teikėjais, gamybos pramone ir mokslo bendruomene;
- C. kadangi, siekiant padidinti skaidrumą, bendroji įmonė savo metinėse finansinėse ataskaitose turėtų atskleisti atitinkamą informaciją apie narių įnašus programos lygmeniu; kadangi bendroji įmonė dėl kiekvienos programos, pagal kurią ji vykdo veiklą, iki metų pabaigos turėtų pateikti visą svarbią informaciją pagal narių kategorijas, įskaitant atitinkamai programai nustatytus teisiškai įpareigojančius įnašų tikslus, gautų įnašų sumą ir teisinių įsipareigojimų sumą; kadangi bendroji įmonė turėtų toliau didinti skaidrumą;

Bendroji informacija

1. remdamasis konsoliduotąja metine veiklos ataskaita ⁽⁴⁾ pažymi, kad Skaitmeninio Europos dangaus programa buvo pradėta 2022 m., kai buvo patvirtinta daugiametė darbo programa ir pirmoji pusmečio darbo programa ir pagal programą „Europos horizontas“ buvo paskelbti du kvietimai teikti pasiūlymus: 1-asis – dėl bandomųjų ir pramoninių mokslinių tyrimų, 2-asis – dėl inovacijų ir diegimo rinkoje; pažymi, kad iš 127 gautų projektų pasiūlymų buvo atrinkti 48 ir į juos iš viso investuota 350 mln. EUR;
2. palankiai vertina bendrosios įmonės indėlį reaguojant į neteisėtą ir nepateisinamą Rusijos agresijos karą prieš Ukrainą, nes buvo paveikti kai kurie eismo srutai, tad reikėjo pakoreguoti bendrosios įmonės skrydžių valdymo operacijas ir tam prireikė daugiau skrydžių vadovų;

⁽¹⁾ 2021 m. lapkričio 19 d. Tarybos reglamentas (ES) 2021/2085, kuriuo pagal programą „Europos horizontas“ steigiamos bendrosios įmonės ir panaikinami reglamentai (EB) Nr. 219/2007, (ES) Nr. 557/2014, (ES) Nr. 558/2014, (ES) Nr. 559/2014, (ES) Nr. 560/2014, (ES) Nr. 561/2014 bei (ES) Nr. 642/2014 (OL L 427, 2021 11 30, p. 17).

⁽²⁾ 2007 m. vasario 27 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 219/2007 dėl bendros įmonės naujos kartos Europos oro eismo vadybos sistemai (SESAR) sukurti įsteigimo (OL L 64, 2007 3 2, p. 1).

⁽³⁾ 2014 m. birželio 16 d. Tarybos reglamentas (ES) Nr. 721/2014, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 219/2007 dėl bendros įmonės naujos kartos Europos oro eismo vadybos sistemai (SESAR) sukurti įsteigimo siekiant pratęsti bendros įmonės veiklą iki 2024 m. (OL L 192, 2014 7 1, p. 1).

⁽⁴⁾ <https://www.sesarju.eu/node/4509>.

3. pažymi, kad 2022 m. bendroji įmonė padarė pažangą: užbaigė mokslinių tyrimų ir inovacijų (MTI) veiklą pagal programą „SESAR 2020“ ir sykiu sudarė sąlygas tam, kad naujoji bendrosios įmonės SESAR 3 partnerystė pradėtų veikti visu pajėgumu ir būtų pradėta įgyvendinti skaitmeninio Europos dangaus MTI programa;
4. be to, pažymi, kad plėtojama veikla svariai prisidedama prie Europos Komisijos strateginių prioritetų ir iniciatyvų, tokių kaip Bendras Europos dangus, Europos žaliasis kursas ir „Prie skaitmeninio amžiaus prisitaikusi Europa“;

Biudžeto ir finansų valdymas

5. palankiai vertina bendrosios įmonės indėlį reaguojant į neteisėtą ir nepateisinamą Rusijos agresijos karą prieš Ukrainą, nes buvo paveikti kai kurie eismo srutai, tad reikėjo pakoreguoti bendrosios įmonės skrydžių valdymo operacijas ir tam prirėkė daugiau skrydžių vadovų;
6. pažymi, kad 2022 m. turimas biudžetas ⁽⁵⁾ buvo 146,9 mln. EUR mokėjimų asignavimų (2021 m. – 69,9 mln. EUR) ir 158,8 mln. EUR išpareigojimų asignavimų (2021 m. – 34,8 mln. EUR);
7. pažymi, kad bendrosios įmonės biudžeto dydžio pokyčiai labai priklauso nuo daugiamečių mokslinių tyrimų ir inovacijų programų įgyvendinimo etapo; pažymi, kad 2022 m. bendroji įmonė pradėjo įgyvendinti programą „Europos horizontas“, todėl į 2022 m. biudžetą įtrauktas pirmųjų 2022 m. numatytų kvietimų teikti pasiūlymus pagal programą „Europos horizontas“ išpareigojimų biudžetas ir susijusiems išankstinio finansavimo mokėjimams skirtas mokėjimų biudžetas;
8. pažymi, kad 2021 m. gruodžio mėn. bendrosios įmonės valdyba priėmė 2022 m. biudžetą ir kad šiuo sprendimu patvirtinti kai kurie pereinamojo laikotarpio elementai, susiję su bendrosios įmonės 2021 ir 2022 m. metine darbo programa, biudžetu, etatų planu ir viešųjų pirkimų planu; pažymi, kad 2022 m. biudžetas buvo du kartus iš dalies pakeistas 2022 m. spalio mėn., o trečiasis pakeitimas padarytas 2022 m. gruodžio mėn. ⁽⁶⁾;
9. remdamasis Audito Rūmų ataskaita pažymi, kad 2022 m. bendrosios įmonės metinėse finansinėse ataskaitose pripažintos įnašų pagal narių kategorijas (Sjungos, privačiųjų narių ir Eurokontrolės) sumos labai skiriasi; pažymi, kad taip yra todėl, kad ES piniginiai įnašai patvirtinami ir pripažįstami, kai jie sumokami bendrajai įmonei pradedant įgyvendinti projektą, tačiau narių nepiniginiai įnašai pripažįstami tik patvirtinus patirtas ir deklaruotas projekto įgyvendinimo išlaidas;
10. pažymi, kad atotrūkis tarp pripažintos piniginių įnašų sumos ir nepiniginių įnašų sumos turėtų būti pašalintas pateikiant informaciją apie bendrosios įmonės narių teisinius išpareigojimus pagal pasirašytus dotacijų susitarimus ir sutartis metų pabaigoje;
11. pažymi, kad, kalbant apie programos „Horizontas 2020“ įgyvendinimą, 2022 m. pabaigoje bendroji įmonė buvo visiškai išpareigojusi skirti didžiausią 555,8 mln. EUR ES veiklos įnašą pasirašytiems dotacijų susitarimams ir sutartims pagal programą ir kad iš šios išpareigos sumos maždaug 65,7 milijono eurų (arba 11,8 %) dar turi būti sumokėta ateinančiais metais projektams ir sutartims, kurie dar turi būti užbaigti; be to, pažymi, kad privatieji nariai teisiškai išpareigojo suteikti visus 280 mln. EUR vertės nepiniginius įnašus, nustatytus kaip tikslas pramonės narių susitarime, ir kad, kalbant apie šią sumą, 2022 m. pabaigoje pramonės nariai nurodė, jog įnašai sudarė 278,5 mln. EUR (arba 99,5 %); be to, pažymi, kad Eurokontrolė visapusiškai išpareigojo skirti 467 mln. EUR veiklos įnašų, nustatytų dvišaliame susitarime, ir, kad kalbant apie šią sumą 2022 m. pabaigoje ji nurodė, jog įnašai sudarė 313,6 mln. EUR (arba 67 % tikslo);
12. pažymi, kad programos „Horizontas 2020“ veiklai vykdyti naujų veiklos išpareigojimų asignavimų bendroji įmonė negavo, nes paskutinį kvietimą teikti pasiūlymus bendroji įmonė buvo užbaigusi iki 2020 m. pabaigos; pažymi, kad bendrosios įmonės 2022 m. veiklos biudžeto įvykdymo lygis buvo gerokai mažesnis nei ankstesniais metais (2022 m. – 54 %, 2021 m. – 93 %) dėl didėjančių išlaidų ir tiekimo problemų, kurių paramos gavėjams kilo dėl COVID-19 krizės ir agresijos karo prieš Ukrainą; todėl pažymi, kad daugumos programos „Horizontas 2020“ projektų trukmė turėjo būti pratęsta, o galutiniai mokėjimai atidėti iki 2023 m.;

⁽⁵⁾ Įskaitant nepanaudotus ankstesnių metų asignavimus, iš naujo įtrauktus į 2022 m. biudžetą, asignuotąsias pajamas ir persikirstymus kitiems metams.

⁽⁶⁾ Konsoliduotoji metinė veiklos ataskaita (p. 59).

13. pažymi, kad programos „Europos horizontas“ 2022 m. asignavimai buvo visiškai išnaudoti pirmiesiems dviem 2022 m. balandžio mėn. paskelbtiems kvietimams teikti paraiškas; atkreipia dėmesį į tai, kad 2022 m. šiems projektams įgyvendinti Komisija skyrė 83,5 mln. EUR piniginių įnašų; tačiau pažymi, kad iki metų pabaigos vertinimo etapas dar nebuvo baigtas, todėl piniginiai įnašai galėjo būti naudojami tik pirmąjį 2023 m. pusmetį, kai buvo pasirašyti dotacijų susitarimai ir galėjo būti atliekami susiję išankstinio finansavimo mokėjimai;
14. palankiai vertina tai, kad bendroji įmonė toliau valdė 71 bandomąjį, pramoninį ir patvirtinimo mokslinių tyrimų projektą, dalyvaujant 300 skirtingų paramos gavėjų, iš kurių beveik 20 % yra MVĮ, 17 % – aukštojo mokslo institucijos ir 9 % – mokslinių tyrimų organizacijos; primena, kad bendroji įmonė sudaro naujų galimybių MVĮ;
15. pažymi, kad 2022 m. bendroji įmonė toliau stiprino partnerystę su Europos Sąjungos aviacijos saugos agentūra (EASA), siekdama skatinti bendradarbiavimą pagal susitarimą dėl paslaugų lygio, ir pavesdama EASA teikti paslaugas oro eismo valdymo (OEV) arba oro navigacijos paslaugų srityje, įskaitant Bendro Europos dangaus įgyvendinimą; pabrėžia, kad svarbu toliau kurti Bendrą Europos dangų;
16. atkreipia dėmesį į 2022 m. 107,2 mln. EUR perteklių, susijusių su pavėluotu Bendrojo pagrindinio akto priėmimu;
17. pabrėžia bendrosios įmonės svarbą kuriant Skaitmeninį Europos dangų, todėl atrinkti 48 projektai, įskaitant penkių skaitmeninio dangaus demonstracinių projektų paleidimą, kurių bendra investicijų suma – 350 mln. EUR; palankiai vertina nuo 2011 m. pradėtą glaudų bendrosios įmonės ir Europos gynybos agentūros (EGA) dialogą kariniais klausimais ir indėlį į Skaitmeninio Europos dangaus programą; pažymi, kad EGA dabar yra pagrindinė Skaitmeninio Europos dangaus programos ir karinės aviacijos bei oro eismo valdymo sąsaja ir yra atsakinga už karinių nuomonių, susijusių su Bendru Europos dangumi ir SESAR, koordinavimą;

Valdymo ir kontrolės sistemos

18. pažymi, kad, kalbant apie programoms „Horizontas 2020“ ir „Europos horizontas“ tenkančias išlaidas, *ex post* auditus atliko Komisijos RTD GD Bendroji audito tarnyba; atkreipia dėmesį į tai, jog bendroji įmonė nurodė, kad programos „Horizontas 2020“ išlaidų (patvirtinimų ir galutinių mokėjimų) srityje reprezentatyvusis klaidų lygis yra 2,4 %, o likutinis klaidų lygis – 1,8 % (?); pažymi, kad su programa „Europos horizontas“ susiję *ex post* auditai dar neatlikti, nes pirmieji tarpiniai mokėjimai numatyti tik 2024 m.;
19. pažymi, kad siekdami įvertinti bendrosios įmonės veiklos mokėjimų kontrolės priemones, Audito Rūmai atliko atsitiktine tvarka į imtį įtrauktų pagal programą „Horizontas 2020“ 2022 m. atliktų mokėjimų auditą galutinių paramos gavėjų lygmeniu (?); be to, pažymi, kad Audito Rūmai nenustatė rimtų kiekybiškai įvertinamų į imtį įtrauktų bendrosios įmonės paramos gavėjų klaidų; vis dėlto atkreipia dėmesį į tai, kad vienu atveju Audito Rūmai pranešė apie sisteminę problemą, susijusią su paramos gavėjo deklaruotomis netinkamomis finansuoti išlaidomis neprivalomiems finansinių ataskaitų sertifikatams, susijusiems su tarpinėmis finansinėmis ataskaitomis;
20. pažymi, kad Audito Rūmai laikėsi nuomonės, jog pusė bendrųjų įmonių, įskaitant SESAR 3, neturėjo struktūrinio rizika grindžiamo metodo, taikomo programos „Horizontas 2020“ dotacijų *ex ante* kontrolei;
21. primena, kad pagal bendrųjų įmonių finansinių taisyklių 21 straipsnį, *ex ante* kontrolės priemonių tikslas – užkirsti kelią klaidoms ir pažeidimams prieš leidžiant vykdyti operacijas ir sumažinti riziką, kad tikslai nebus pasiekti;
22. atsižvelgdamas į tai primena, kad SESAR atveju, remdamiesi vidaus dokumentų peržiūra ir interviu su bendrosios įmonės darbuotojais, Audito Rūmai nustatė, kad 2022 m. pabaigoje bendrosios įmonės rizikos stebėsenos metodas apėmė tik paramos gavėjus, kuriems buvo atliktas *ex post* auditas, daugiausia didžiausius paramos gavėjus; be to, pažymi, kad dėl to į rizikos vertinimą nebuvo įtraukti galimai rizikingi paramos gavėjai, kurių *ex post* auditas niekada nebuvo atliktas, ir nauji dalyviai;

(?) Konsoliduotosios metinės veiklos ataskaitos 4.1.1.2.3 skyrius.

(?) Kalbant apie dotacijų mokėjimo operacijas, patikrintas paramos gavėjų lygmeniu, pranešimo apie kiekybiškai įvertinamas klaidas riba yra 1 % audituotų išlaidų.

23. taip pat pažymi, kad bendroji įmonė neįvertino rizikos projektų lygmeniu;
24. ragina bendrąją įmonę sustiprinti savo rizikos stebėsenos metodą, taikomą *ex ante* patikroms, kad būtų nustatyti galimai rizikingi paramos gavėjai, kurie šiuo metu nėra įtraukti į tiriamąją visumą (pavyzdžiui, paramos gavėjai, kurių *ex post* auditas niekada nebuvo atliktas, ir nauji dalyviai), ir rizikingi projektai;
25. ragina bendrąją įmonę šalinti trūkumus, susijusius su sustiprintos stebėsenos priemonės taikymu ⁽⁹⁾; atsižvelgdamas į tai primena, kad ši priemonė skirta padėti *ex ante* patikras tikslingai nukreipti į didžiausios rizikos sritis, nustatytas projekto arba paramos gavėjų lygmeniu, ir taip sudaryti sąlygas pareigūnui bet kuriuo projekto įgyvendinimo metu registruoti nustatytą svarbią riziką ir atsekti atitinkamus stebėsenos ir rizikos mažinimo veiksmus;
26. pažymi, jog tam, kad priemonė būtų naudojama veiksmingai ir efektyviai, pareigūnai turėtų nustatyti atitinkamą ir įgyvendinamą terminą (termino suėjimo diena), iki kurio reikia tikslingai užbaigti sustiprintos stebėsenos veiksmą; vis dėlto pažymi, kad, kalbant apie bendrąją įmonę, pasibaigus nustatytam terminui sustiprintos stebėsenos žyma nebuvo nei iš naujo nustatyta, nei panaikinta, ir pareigūnas iš naujo nenustatė rizikos lygio po to, kai buvo įgyvendinti kontrolės veiksmai;
27. sutinka su Audito Rūmais, kad bendroji įmonė turėtų užtikrinti, kad kartu su visais sustiprintos stebėsenos veiksmis būtų imamasi konkrečių kontrolės veiksmų, skirtų nustatyti rizikai mažinti, ir kad iki iš anksto nustatyto termino būtų atliekami tolesni veiksmai;
28. pažymi, kad, remiantis Audito Rūmų vertinimu, rizika grindžiamo metodo taikymo dotacijų valdymui svarba bendrosioms įmonėms pagal programą „Europos horizontas“ padidėjo;
29. pabrėžia, kad pagal programą „Europos horizontas“ labai keičiasi bendrosios įmonės paramos gavėjų arba projektų struktūra, pavyzdžiui, padidėja MVĮ, naujų dalyvių ir didesnių konsorcių skaičius, taip pat nustatytas reikalavimas vykdant veiklą pagal programą „Europos horizontas“ taikyti tik atviro konkurso procedūras, todėl ankstesnėse programose nustatyti rizikos veiksniai gali būti nebeaktualūs ir gali atsirasti naujų rizikos veiksnių;
30. pritaria Audito Rūmams, kad šie pakeitimai rodo, jog svarbu, kad bendroji įmonė įgyvendintų arba pritaikytų savo konkretų rizika grindžiamą metodą, taikomą dotacijų valdymui;
31. palankiai vertina bendrosios įmonės išsipareigojimą šalinti naujus rizikos veiksnius, susijusius su programa „Europos horizontas“, ir pritaikyti savo naują rizika grindžiamą metodą, taikomą *ex ante* kontrolei, taip pat pradėti taikyti naujas rizika grindžiamas rizikos vertinimo priemones projektų lygmeniu ir naujiems dalyviams; ragina bendrąją įmonę savo 2023 m. metinėje veiklos ataskaitoje pateikti informaciją apie šią veiklą;

Viešieji pirkimai ir darbuotojai

32. pažymi, kad dėl savo veiklos masto didinimo veiklos bendroji įmonė daugiausia dėmesio skyrė esamų sutarčių, kurioms skirti veiklos asignavimai, valdymui ir konkrečių programų valdymo paslaugų teikėjų atrankai, todėl bendroji įmonė nusprendė orientacines kai kurių su veikla susijusių viešųjų pirkimų datas perkelti į pirmąjį 2023 m. ketvirtį;
33. pažymi, kad bendrosios įmonės patvirtintame 2022 m. personalo etatų plane numatyta įdarbinti 37 laikinuosius darbuotojus, vieną sutartininką ir du deleguotuosius nacionalinius ekspertus, kaip nustatyta metinio Europos Sąjungos bendrojo biudžeto Europos Komisijai skirtame skyriuje;

⁽⁹⁾ Pagal Komisijos RTD GD Bendro įgyvendinimo centro gairių dėl programos „Horizontas 2020“ *ex ante* kontrolės 3.2.2 skirsnį dėl sustiprintos stebėsenos nurodoma, kad sustiprinta stebėsenos priemonė padeda su dotacijomis dirbantiems pareigūnams (projektų pareigūnams, finansų pareigūnams ir teisės pareigūnams) atlikti projektų arba paramos gavėjų rizikos vertinimą.

34. pažymi, kad 2022 m. veiksmingas darbuotojų paskirstymas ir toliau buvo vienas iš bendrosios įmonės prioritetų ir kad pastangos buvo sutelktos į darbuotojų profesinį tobulėjimą ir karjeros raidą, papildomai prie to, kad buvo siekiama užtikrinti, kad paskirti darbuotojai būtų naudojami ekonomiškiausiu, veiksmingiausiu ir efektyviausiu būdu;
35. pažymi, kad 2022 m. pabaigoje laisvų darbo vietų lygis buvo 8,1 %; remdamasis konsoliduotąja metine veiklos ataskaita pažymi, kad, atsižvelgiant į tai, jog bendrosios įmonės personalo etatų plane yra tik 37 laikinųjų darbuotojų pareigybės, dėl kiekvieno laikinojo darbuotojo išėjimo atitinkamas laisvų darbo vietų lygis padidėja 2,7 %;
36. pažymi, kad 2022 m. pradėtas įgyvendinti „Sysper“ informacinės sistemos pareigų modulis; remdamasis konsoliduotąja metine veiklos ataskaita pažymi, kad 2023 m. bendroji įmonė užbaigs „Sysper“ žmogiškųjų išteklių valdymo sistemą;
37. pažymi, kad, kalbant apie lyčių ir geografinę pusiausvyrą, bendroji įmonė ir toliau buvo įsipareigojusi užtikrinti, kad jos bendra pusiausvyrą išliktų stabili; atkreipia dėmesį į tai, kad 2022 m. pabaigoje iš 37 darbuotojų 59 % buvo moterys ir 41 % – vyrai, ir kad jie buvo 15-os skirtingų pilietybių;

Tolesni veiksmai, susiję su ankstesnių metų pastabomis

38. pažymi, kad pastabos bendrųjų įmonių specialiosiose metinėse ataskaitose iš tiesų yra Audito Rūmų rekomendacijos be laiko nuorodos; pažymi, kad Audito Rūmai kasmet stebi, kaip reaguojama į tas pastabas, įvertindami jų statusą kaip „įgyvendinama“ arba „užbaigta“;
39. palankiai vertina, kad bendroji įmonė ėmėsi taisomųjų veiksmų reaguodama į 2021 m. Audito Rūmų pastabą.